

תהלים מה

רמה

תהלים מה

ביאור הענין

תפלות דוד – מלבי"ם

באור המלות

שהוא הסוס ההגיוני שתרכב עליו ותצליח, היא תורך את נוראות ימינך, כאלו הנוראות שהיית יכול לעשות ע"י ימינך, ע"י מלחמה וקרב תראך הסוס הזה שהוא העונה בלא מלחמה, ר"ל שע"י האמת והצדק שעליהם תרכב ותנהיג אותם תנצח את אויבך ותעשה נוראות, כי. (ו) **חציך**, שיעור הכתוב בלב אויבי המלך, חציך שנונים עמים תחתך יפלו, שאויבי המלך, ר"ל אויבך, יחשבו בלבם, כי חציך שנונים באופן אשר עמים תחתך יפלו, וכן יחשבו בלבם ויתיראו מלמרוד ומהלחם בך: (ז) **כסאך**, אחר שכסאך הוא כסא אלהים, כי תשב על הכסא לעשות משפט אמת וצדק כאלהים, ולכן יעמוד הכסא עולם ועד, כי הדברים האלהיים לא יבלם הזמן ולא יחרסם. **שבט מישור שבט מלכותך**, במליצתו, ידמה את המישור כעצם חי מנהיג בשבטו את המלוכה, וכאלו שבט הזה שאחז המישור בידו ונוהג בו, הוא עצמו שבט מלכותך, ר"ל שהנהגתך הוא הנהגת היושר בעצמו. (ח) **אהבת צדק**, ר"ל מה שאתה נוהג מלכות ביושר וצדק שב להיות קנין בנפשך עד **שאהבת צדק ותשנא רשע**, שלכן א"א כלל שתטה מן הצדק והיושר, על כן משחק אלהים אלהיך באופן אשר תשיג שמון ששון מחברך, שהאזהבהים אותך ימשחו אותך בשמן ששון כי ישמחו על הצלחתך: (ט) **מור ואהלות קציעות מכל בגדותיך**, וגם אלה שבגדו בך ולא רצו במלכותך ישליכו עליך מור ואהלות וכל ראשי בשמים בעת שתלך מן היכלי שן, שאו הלך לקראת כלתו, מני שמחוך, בעת שתלך ממקום השמחה

אבן עזרא

מסורה

משענמי. הס עם האנן הגדולה אשר נגנעון. ואלישע הנצח קרא לאמר. סגור חרצך על ירך גבור. וסד ומגור נתנה לכנעני: (ו) שנונים. ג' וס' אשר חליו שנונים. חלץ שנונים עמים תחתך. חלץ גבור שנונים: (ח) רשע. י"ז פתחין וס' נמסר צמיכה סימן ו':

צדק: ותורך. ימינך הפועל והפעול חסר כאילו הוא כתוב ימינך תורה אותך לעשות גבורות ונוראות מלחמות על דרך נכבדות מדובר בך ורבי יוסי אמר כי ותורך מגזרת ויורם אלהים והאות שאתריו כתוב חציך שנונים ונכון היה לולי שמלת ויורם ירה להם לגנאי וזה

לשבת: (ו) **חציך**. בתחלה הזכיר חרצך ואמר גם חציך שהם שנונים בעת שהעמים תחתך: יפלו. יפלו חציך בלב אויבך על כן באה מלת יפלו במקום אתנח כאילו היא סמוכה כי היא תשרת בעבור שתי מלות: (ז) **כסאך**. יש אומרים כמו אלהים לא תקלל והגאון אמר כסאך יכין אלהים ולפי דעתי שמלת כסאך תשמש בעבור אחרת כדרך והנבואה עודד הנביא שהוא כמו והנבואה נבואת עודד הנביא וככה זה כסאך כסא אלהים כמו וישב שלמה על כסא ה' והאומר כי כסאך לנוכח השם הפסוק הבא אחריו יכחישנו: (ח) **אהבת**. אם המזמור על דוד יהיה מתבירך שאלו ואם על המשיח חסידים אחרים בדורו: (ט) **מור**. מתלוקת במלת מר והאומרים כי אהלות הנמצא עם דגי הים איננו נכון כי כתוב כאהלים נטע ה' ויש אומרים כי גם קציעות מין אחד שיש לו ריח טוב ודרך לשון הקדש לומר אדם פטדה וברקת להיות הוי"ו עם האחרון או בלא וי"ו כמו אדם שת אנוש אם כן היה ראוי להיות מר אהלות קציעות או מר אהלות וקציעות אולי באה זאת המלה על דרך זרה והנכון שקציעו' מגזרת המקצועו' והמלה סמוכה אל בגדותיך וטעם לדבק טעם בגדותיך עם היכלי שן ששם הם שמורות בתיבות והטעם כשה' מוצאות מהיכלי שן

מנחת שי

(ו) בגדותיך. מתחלפת בגדותיך חסר וא"ו:

רד"ק

ששון. כי כל העולם שמחו כאשר משחק אלהים: מחברך. כאשר הקימך מתוך חבירך ובחרך למלך: (ט) **קציעות**. כמו וקציעות: ומור. הוא המוס"ק בדברי רוב המפרשים. ורבים פירשו שהוא שרף עץ שיש לו ריח טוב ונקרא בערבי לובני: ואהלות. פ' בו כי הוא הבושם הנקרא בערבי עמב"ר: קציעות. תרגום קידה וקציעהא והוא הנקרא בערבי סנר"ל: אמר כל בגדותיך. יש להם ריח טוב כאלו הם אלה הבשמים: מן היכלי שן. והבגדים מוציאים לך מן היכלי שן שמניחים שם: מני שמחוך. הוי"ו נוספת ופירושו מאשר שמחוך ר"ל היכלי שן אשר שמחוך כי הדירה הנאה מרחיבה לבו של אדם.

אויבך ותרכב לא תהיה מרכבתך בגאווה ובגודל לבב אבל בדבר אמת ועונה צדק. ואז תורה לך נוראות ונפלאות שתעשה באויבך. ומלת ועונה. בה"א כמו וענות בתי"ו כי הוא סמוך. או יהיה ועונה במשקל אחר בשקל אחוה ויהיה ממלת צדק חסר וי"ו ויהיה משפטו עונה וצדק: (ו) **חציך**. מחודדים יהיו לא קחים. ומלת יפלו. קשור למעלה ממנו ולמטה ממנו לפיכך אמר יפלו בלב אויבי בשו"א אע"פ שהוא באתנחתא לקשר טעמו עם בלב אויבי המלך כאלו אמר חציך יפלו בלב אויבך: (ז) **כסאך**. יכון אלהים: **שבט מישור**. לפי ששבט מלכותך הוא שבט מישור לפיכך יהיה כסאך עולם ועד: (ח) **אהבת**. טעם שמן

שִׁמְחוּךְ: בְּנוֹת מְלָכִים בִּיקְרוֹתֶיךָ
נִצְבָּה שָׁגֵל לִימִינְךָ בְּכַתֶּם אוֹפִיר:
יֵא שְׁמַעֲי־בַת וְרָאִי וְהָטִי אֶזְנְךָ וְשִׁכְחִי
עֲמֶךָ וּבֵית אָבִיךָ: י וַיִּתְּאוּ הַמֶּלֶךְ יִפְיָךְ
כִּי־הוּא אֶדְנֶיךָ וְהַשְׁתַּחֲוִי־לוֹ: יג וּבַת־
צֹר | בְּמִנְחָה פָּנֶיךָ יַחֲלוּ עֲשִׂירֵי עָם:
י כָּל־כְּבוֹדָה בַּת־מֶלֶךְ פְּנִימָה

בְּשֵׁן דְּפִיל מְאָרַע מְנִי יַחְדוֹנְךָ:
(י) פְּלָכִי מְלָכֹתָא אֶתִּין לְמִקְבֵּל
אֶפְרָךְ וְלִיקְרוֹתְךָ בְּזִמְן דְּמַעְתָּד
סִפְרָא אֲוִרִיתָא בְּסִטְרָא יְמִינְךָ
וּמִתְכַּתְּבָא בְּאֲוִרִין דְּמִן
אוֹפִיר: (יא) שְׁמַעֲי כְּנִישְׁתָּא
דִּישְׂרָאֵל אֲוִרִית פּוּמִיָּה וְחָמִי
פְּרִישְׁתָּ עוֹבְדֵי וְתַצְלִי אוֹדְנֶךָ
לְפִתְגָמֵי אֲוִרִיתָא וְתַתְנִשִּׁי
עוֹבְדֵין בִּישְׁן דְּרִשְׁעֵי עֲמֶךָ
וּבֵית טַעוֹת דְּפִלְחָתָא בֵּית
אֲבִיךָ: (יב) וּבְכֵן יִרְגַּג מְלָכָא

שׁוֹפְרָךְ אֲרֹנָם הוּא רְבוּנֶיךָ וְתִסְגְּדוּן לִיה: (יג) וַיִּתְּבִי כְּרָפָא דְּצוּר בְּתִקְרֹבְתָא יִתְּנוּ וְאֶפְרָךְ יִשְׁחַרְוּן לְבֵית מִקְדָּשֶׁיךָ
עֲתִירִי עֲמִמִּיא: (יד) כָּל שְׁפָר אֲרַג נְכִסֵּי פְלָכִי אוֹצְרֵי מְלָכִיא דְּמִטְמָרן מְלָגִיו יִקְרְבוּן לְכַהֲנִיא דְּמִרְמָצִין בְּדַהֲבָא

רש"י

תולדות אהרן

ואחללות. פאה (י): בנות מלכים. ר"ה ד ע"ג סה: שמעי. חגיגה
טו: כל כבודה. יבמות עז שבועות ל זוהר ויחי (יומא לח הוריות

מני הם שמחוך הנותנים שכרך: (י) בנות מלכים. יהיו מזקרות אותך כענין שנאמ'

ושרותיהם מיניקותיך (ישעיה מ"ט): ביקרותיך. קו"ף דגוש לפי שהוא לשון זקור ואף על פי שכתוב
יו"ד לפניו, ראיתי צנקוד רצ סעדיה תיבה זו סדורה עם מי נתן למשיסה יעקב (שם מ"ג) שכתוב
זו יו"ד והסמ"ך מודגשת, ומנחם חזרו לשון יוקר כמו יקר מכלי פז (סא"א). שגל. מלכה כמו והשגל
יושבת אללו (דניאל ה) וישתון זהון מלכא רצרצנוהי שגלמיה ולחינמיה אשתך תחיצ לימיןך: בכתב
אופיר. צקצולת עדי זהב הצא מאופיר: (יא) שמעי בת וראי. שמעי כנסת ישראל וראי דרך הטוב:
והטי אונך. לתורה: ושכחי עמך. מעצר הנהר שאת גדילה ציניהם: ובית אביך. ע"א שעצדו אבותיך
צעצר הנהר: (יג) ויתאו המלך יפוך. ואם תעשי כן יתאוה המלך הקצ"ה לנוי מעשיך: (יג) ובת צר
במנחה פניך יחלו. כמו (שמות ל"ג) ויחל משה וצשכר זה תזכו שיציאו לך אשכרים ודורון אותם
שהם עכשיו עשירי עם: (יד) כל כבודה בת מלך פנימה וגו'. אותם שכל כבוד תלוי בהם והם כנסיו'
של מלך אשר נהגו עמם צנניעות עתה צגדיהם חשודים ממשצנות זהב של כהני גדולי, משצנות

מצודת דוד

מצודת ציון

הפיל. מני. כמו מן והיו"ד נוספת: (י) ביקרותיך. מל' יקר: שגל.
כן תקרא האשה כי מיוחדת למשגל וכן והשגל יושבת אצלו
(נחמיה ב): בכתב אופיר. והוא הזהב הטוב הבא ממדינת
אופיר: (יא) בת. ר"ל עדה וכן בת בבל (לקמן קל"ז): (יב) ויתאו.
מלשון תאוה: (יג) יחלו. יבקשו:

שהיא שמחה גדולה ומרובה: (י) ביקרותיך. ביקרת שלך
בהן יהיו אף בנות מלכים: נצבה שגל. המלכה תהיה
נצבה בימין מקושטת בכתם אופיר והכל הוא משל
לגודל התענוג והממשלה: (יא) שמעי בת. יאמר לכל עדה
ועדה שמעי וראי בהבנת הלב והטי אונך לשמוע לכל
אשר יצוה מלך המשיח: ושכחי עמך וגו'. ר"ל לא תהיה

בעצת הנמשכים אחר גוג להלחם עם מלך המשיח: (יב) ויתאו. אז יתאוה מלך המשיח יופי כפי כשרון מעשיך ואז
ינות לך כי הוא יהיה אדוניך ואז תשתחוי לו ולא יאונה לך רעה כי יסך עליך בצלו: (יג) ובת צור. גם עדת צור
בהבאת מנחה יבקשו פניך למלאות שאלתם ועם כי המה העשירים שבכל עם וחשובים: (יד) כל כבודה. כל אשה

ביאור הענין

תפלות דוד – מלבי"ם

בגידה: (י) ביקרותיך. משפטו ביקרותיך: (יא) שמעי, והטי אזנך. לפניך כל מיני בשמים לכבודך: (יב) בנות מלכים, הנה לשמחתך^{המחמדת} מוסיף שגם תטי אזנך מרחוק לשמוע, כמ"ש הטה אזנך ושמע, שהטיית און קודם אל השמיעה (עמ"ש ירמיה ל"ה ט"ו): (יג) ויתאו. בנינו קל והתי"ו שורש, כמו תתאו לכם לבא חמת, עד תאות גבעות עולם, המלך יצייר ויגביל ויסמן את יפיך: (יד) ובת צור. שם הקריאה, את בת צור: (יד) כבודה. כמו ואת הכבודה לפניכם (שופטים י"ח). פנימה. בתוך דבר. רצונו לומר בפנים של הארגו

לשמחת חתונים ביום שמחת לבך, אז גם הבוגדים השליכו לפניך כל מיני בשמים לכבודך: (י) בנות מלכים, הנה לשמחתך^{המחמדת} מוסיף שגם תטי אזנך מרחוק לשמוע, כמ"ש הטה אזנך ושמע, שהטיית און קודם אל השמיעה (עמ"ש ירמיה ל"ה ט"ו): (יג) ויתאו. בנינו קל והתי"ו שורש, כמו תתאו לכם לבא חמת, עד תאות גבעות עולם, המלך יצייר ויגביל ויסמן את יפיך: (יד) ובת צור. שם הקריאה, את בת צור: (יד) כבודה. כמו ואת הכבודה לפניכם (שופטים י"ח). פנימה. בתוך דבר. רצונו לומר בפנים של הארגו

לו לפי ערכו תעמוד בשעת הקדושין לצד ימינו, והאשה אשר אינה לפי ערכו וכבודו תעמוד או לצד שמאלו, ועו"א נצבה שגל לימינך הראויה לכבודך: (יא) שמעי בת, עתה יסב המשורר פניו אל הכלה, שמעי מה שאומר לך ושכחי עמך, היינו שתתגייר ותהיה מעם ישראל, ושכחי בית אביך כי תשאר אצל אישה: (יב) ויתאו המלך יפיך, המלך הוא יתו ויתאר את יפיך במה שהוא אדוניך, עקר יפיך יהיה מה שהמלך הוא אדוניך, ולכן שמעי בת וראי ושכחי עמך ובית אביך והשתחוי לו: (יג) ובת צור, המשורר מצייר הענינים כסדר, שאחר שדבר מכבוד המלך, מצייר איך המלך הולך מהיכלי שן שלו אל אכסניא של רעיתו, ושם נצבה עם בנות מלכים והיא עומדת לימין המלך, והמשורר מדבר אליה שתקבל דת ישראל, ותשתחוה למלך אדוניו. -- עתה הגיעו גדולי צור ועשיריה והביאו לה מנחה יקרה לכבודה, המשורר אומר, את בת צור! הנה עשירי עם מצור יחלו פניך במנחה, ומספר מה היה המנחה. (יד) כל כבודה בת מלך פנימה, בארגו שהביא למנחה הונח פנימה כל כבודה של בת מלך, כל דברים היקרים ונכבדים

מסורה

אבן עזרא

(יא) עמך. ה' וסימ' והשניע הכהן את האשה. נפרסות סוקיו ירמוס את כל חולמו. הנה עמך נשים נקרבך. שמעי צו וראי והטי אזנך. עמך עמי. וחד ועמך כולם: (יד) ממעננו. ו' מ"ל וסימ'

ותחסר מלת אשר כאילו הוא מן היכלי שן מן אשר שמחוך או ישוב מן היכלי שן כי משם היו מובאים והאומר כי מני שם גוי או מדינה איננו נכון בעבור היות שן נקוד בקמץ קטן על דרך כל מוכרת בטעם

שאיננו סמוך אל אחר: (י) בנות, ביקרותיך. מגזרת יקר ששפחות היקרות שלך עמהם הן בנות מלכים והאומר שהוא מגזרת בקורת תהיה לא דיבר נכונה כי אין מתלוקת שהוא ביו"ד כתוב רק המתלוקת בין בעלי המסורת והקריאה כי הא' יקרא ביקרותיך על דרך בימינו והשני כדרך מישני עפר והשגל היא המוכנת העתידה למשכב והעד מלת ישגלנה ועל דעת האומר כי זה המזמור נאמר על דוד הוא כמשמעו ועל המשיח בנות מלכ' היקרו' והשגל מדינתו: (יא) שמעי. אם על דוד אמר המשורר לשגל וטעם ושכחי עמך כדרך עמך עמי שתתגייר ותשוב לתורת דוד ואם על המשיח ידבר יהיה פירוש בת קהלה כמו בת יהודה על דרך לעבוד השם שכם אחד: (יב) ויתאו. אם על דוד כמשמעו ואם על המשיח המלך הוא השם או המשיח: (יג) ובת. אם על דוד יחסר הבי"ת וככה הו' ובבת צר עם בת צור והפעול כל כבודה ואם על המשיח דרך משל: (יד) כל כבודה. וטעם פנימה שהיתה שוכנת לפניו בארמונה ולא היתה נראית לכל: כל. מצאנו דוד שלקח בת תלמי מלך גשור:

מנחת שי

(י) ביקרותיך. כתב החכם אבן עזרא שיש מחלוקת בין בעל המסורת והקריאה כי האחד ביקרותיך על דרך בימינו והשני כדרך מישני עפר ורש"י כתב ביקרותיך קו"ף דגש לפי שהוא לשון בקור ואע"פ שכתוב יו"ד לפניו ראיתי בנקוד רב סעדיה תיבה זו סדורה עם מי נתן למשיסה יעקב (ישעיה מ"ב) שכתוב בו יו"ד והסמ"ך מודגשת ורד"ק כתב במכלול ד' ס"ה שלקריאת ב"נ הבי"ת בחירק והיו"ד נחה והקו"ף דגושה ובשרשים הוסיף שלקריאת ב"א הבי"ת בשוא והיו"ד בחירק כמשפטו ביקרותיך וכ"כ בעל לית חן בפ' ראשון מהשער השני ובעל מכלול יופי תמה על הרד"ק שבפירוש תילים לא הזכיר כי אם קריאת ב"נ וגם בהגהות שרשים א"א קשה לי מאחר שאנו סומכים על קריאת ב"א למה הוא נקוד בכל הספרים כפי קריאת ב"נ ע"כ ובמכלול שקל פעל הובאה מלה זו עם מלות אחרות שהדגש בהן לתפארת ועיין עוד בשרשים שרש ילל: (יד) כבודה. נכתב בוא"ו עם הדגש ועיין שופטים י"ח:

רד"ק

לעתים כשתקרא ונקראת שגל מן ישגלנה: (יא) שמעי. לכל בת ובת מבנות המלכים הוא אומר. ופירושו שמעי זה המוסר. ופירוש וראי. והביני: (יב) כי הוא אדוניך. אין לך אדון אחר אע"פ שאתה מעם אחר: (יג) ובת צור. עדת צור אומר לכל בנות מבנות המלכים כי עדת צור תבא לך במנחה תמיד וגם כן פניך יחלו עשירי כל עם ועם. וזכר צור כפרט לפי שהיא סמוכה

ויש לפרש כי כל הפסוק הוא משל על המעשים הטובים: (י) ביקרותיך. החיריק בב"ת והיו"ד נעלמת בקריאה והקו"ף דגושה. ופירוש בנשים היקרות שלך יהיו בהם בנות מלכים כל מלך יתפאר בתתו בתו לך: נצבה. אע"פ שבנות מלכ' מנשיך מ"מ המלכה שהיא מישראל תהיה יושבת לימינך והיא הנקראת שגל לפי שהיא מיוחדת תמיד למשכב והאחרות באות אליו